

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta este de 2 ori: Mercuria si Duminea, F6i'a, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 19/7 Septembre 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA Transilvania.

Despre armat'a austriaca.

„Armat'a cea mai frumoasa din lume.“ Acésta érá titul'a cu care onorá barbatii de specialitate din Europ'a pe armat'a austriaca pana in Iuliu 1866. Se aflá inse si ómeni cunoscutori, carii cautá si descoperia inca si scaderile in organizatiunea acestei armate. A face asié ceva aici in tíera la noi érá fórté strinsu opritu. Nici o mirare; ajunsamu noi si timpuri — sub guvernamentulu lui Schwarzenberg — pre candu de eos. Gazetei i s'a opritu sub pedépsa de inchisóre, cá nici chiaru despre scólele romanesce se nu mai scrie nici de bine nici reu, ci se taca.

Austri'a avú dela 1815 incóce cativa ministrii, caroru se le fia platitu cineva multe milióne si n'aru fi potutu lucra mai bine decatu cum au lucratu, pentrucá se o retiena si impedece in desvoltarea ei. Dis'a odinóra tocma si Fridericu celu mare, ca ministrii Austriei se silesca din tóte poterile a o ruina, ca inse nu o potu, pentruca in popórale aceleia este fórté multa potere de viétia.

Asié ceva s'a disu in tóte privintiele, prin urmare si in privint'a armatei. Dreptu ca pentru armata s'a facutu mai alesu dela 1850 nemarginitu de multe reforme esentiale, la care ómenii trecutului n'aru fi cutesatu a visa vreodata. Intr'aceea cumplitele catastrofe din an. 1859 si mai alesu din an. 1866 probara invederatu, ca pre langa ouragiulu firescu, pre langa reform'a armeloru si a uniformeloru si pre langa eesercitiulu in arme se mai ceru inca si alte reforme radicale, séu cu alte cuvente, ca trebue se se paraséca unele macsime vechi si se se introduca cu totul altele probate la alte staturi si armate.

Noi memoraramu in unulu din Nrii Gazetei, ca „Pester Lloyd“ publicase vreo 12 articuli carii se ocupá cu reformele armatei austriace. acelas Lloyd mai publicá alti patru, cum si „N. Fremdenblatt“ din Vien'a vreo 7, unii mai interesanti de catu altii, éra foile de specialitate „Militär-Zeitung“ si „Kamerad“ inca si luara voia a o spune la cateva oasii, ca armat'a are trebuintia de alte reforme ne'ntielesse pana acum. Asié discusiunile cate au esitu pana acum in acésta materia cá de 2 luni incóce facu o parte frumoasa a literaturii diaristice. Noi credemu ca voru mai urma si altele.

Natiunea nóstra inca de unu contingentu insemnatoru la armata, este prin urmare lucru celu mai firescu, cá noi inca se ne interesamu in celu mai mare gradu de reforme prin care trebue se tréca armat'a, de prosperitatea si de glori'a ei. Éca pentruce recomandamu cu totu-adinsulu citirea scrierilor ostasiesci. Unele din acelea scrieri recomanda de eos. deprinderea in arme a tinerimii inca dela cas'a parintésca si din scóle, cá in Elveti'a, tocma cá si in Rusi'a. Suntemu cu totul de acordu si abié asteptamu dilele, in care se se védia infintiata ide'a acésta. Altii pretindu introducerea preste totu a sistemii prusiane, prescurtarea anilor de servitiu strinsu ostasiescu, desfiintarea inse a rescumpararii cu bani. A sierbi doi ani intinsu, apoi a esi cativa ani totu numai cate 1 luna in anu sub arme in ténutulu de unde esti nascutu, ce este aceea? Curatu o petrecere nobila si totusi fórté folositoare.

Veteranulu carele sorie in „Lloyd“ cere in artic. seu XVI, cá sistem'a naintarii (avancement) in armata inca se tréca prin o reforma radicala, protectiunile se fia catu se póte mai restrinse, talentele si meritu adeveratu se fia naintate. Dreptu ca in Austri'a este primita o

maosima liberala, dupa carea orice ostasiu de oricare confesiune póte nainta dela baionetu pana la rangu de generalu, mai e inse pastrata alt'a de patru seculi, adica a proprietariiloru de regimente, prin care se deschide cale larga la nepotismu. In alte armate proprietariu de regimentu este numai o titulu de onóre, cu care nu este impreunatu nici unu privilegiu. In cele mai multe armate europene regimentele se numescu séu numai dupa numeru, séu dupa provinci'a din care sunt recrutate. Anume in Franci'a nu sunt de locu proprietari de regimente. Din contra in Austri'a tóte regimentele 'si au proprietarii lor (Inhaber), regi, duci, principi, generali. Drepturile acestora sunt a pedepsi si a pardona, a nainta la rangu de oficeri pana inclusive de capitani. Numai pe oficerii de stabu si pe generali ii denumesc Mai. S'a imperatulu. Ci se stamu la sistem'a naintarii. In Austri'a inca naintá oficerii dupa vechimea servitiului incetu cu incetisiorulu, fara a cauta multu la capacitate. Ei, cara consiliulu belicu (Hofkriegsrath) avea dreptulu de a da totu a trei'a apertura de oficeru la favoriti si nepoti; preste acésta totu elu mai stramutá pe domniori dintr'unu regimentu in altulu si ii vira intre cei mai betrani, pentrucá se le dea ocaziune de naintare. Acum inse mai venia si proprietarii de regimente cu fii, nepoti, cu cadeti de la amicii lor, pe carii ti'i impingea naintea altoru oficeri mai vechi, póte si mai cu multe merite. Preste tóte acestea de si asié numitele conventiuni, adica cumparaturi de rangu érá fórté strinsu oprite, ele inse totu se facea cá si in Angli'a.

Mai este in armat'a austriaca o datina, pe care nu o vei mai afla nicairi in Europ'a, adica primirea cu bratiale deschise a totoruru strainiloru in ranguri si posturi ostasiesci si prin acésta inapoierea filorú patriei. Candu s'aru primi dela straini totu numai capacitati, ómeni geniali, tréca mérga; ci dupa cum spune veteranulu din Lloyd, tréb'a merge si mai altmintrea. Coconasi din Angli'a, carii in tíer'a lor aru sta se móra de fóme cu cate 10 8 sterline (100 fl. v. a.) pe luna, de si numai „Esquire“ adica boieranasi, aici la noi trecu de lordi si de milionari si ocupa rangurile de oficeri dinaintea compatriotiloru nostrii. Deci se ingrijimu si noi mai multu pentru fii nostrii, éra nu pentru straini veniti de preste siepte tieri si siepte mari, ca pe ai nostrii in alte armate séu nu'i primescu nicidecum, séu fórté raru si cu nespusa greutate. Preste acestea se se deschida scóle ostasiesci de ajunsu, pentrucá tinerimea se aiba ocaziune de a se pregati pentru carier'a ostasiesca atatu teoretice oatu si practice. G. B.

Brasiovu 18 Sept. Cititoriloru nostrii din afara li se va para ca dela unu timpu incóce ne ocupamu prea multu cu afacerile comunei nóstre. Macar de ne-amu ocupa si mai multu. O suma de afaceri, abateri, scaderi, ne-regularitati dela noi sémana cá ou cu ou cele din alte comune. De vobis fabula narratur.

In 12 Sept. s'au mai ténutu nu sciu dupa catu timpu o siedintia a comunei de 100. Ce? 100? Departe se fia. Adeveratu ca dupa regulativele comunale consiliulu reprezentativu alu comunei nóstre ar trebui se stea din 100 concetateni, inse „Kronst. Ztg.“, alu carei editoru inca este membru, ne spune ca din 100 lipsescu 24, éra noi observamu ca lipsescu mai multi, pentruca sunt preste 25 carii niciodata nu mergu la siedintie, éra intre acestia se afla alti trecuti departe preste ani 70, neputintiosi, bolnavosi, in catu comon'a intréga se mira pentruce nu'si dau dimisiunea, candu ei si asié nu tragu noi o plata, nici unu folosu, ci pórtá numai titul'a góla.

Primariulu natiunii sasesci asié numitulu comite dn. Conrad Schmidt este rogatu de catra comuna a osteni incóce spre a conduce alegerea nouiloru membrii din reprezentanti'a comunala, cum si acelu doi senatori la dóua posturi vacante.

„Kronst. Ztg.“ nu atinge nimicu despre alegeri la acelea posturi cardinale, care in consunetu cu punctu 2 alu puncteloru regulative din 1804 trebue se se facea totu la cate doi ani, care inse din Aprile 1861 adica de 5 1/2 ani incóce nu s'au intemplatú nicairi in tóta sasimea. Póte fi ca numitulu diaru se va provoca la comitete si la scaunele secutesci, in care inca nu se mai intempla nici o restauratiune intru intielesu constitutionalu transilvanu, in catu publiculu nu mai scie de locu, dupa care din atatea instructiuni se inlocnescu posturile vacante la functiunile publice municipale si comunale, ci scie numai un'a, ca anume in comitate dreptulu de alegeri s'a delaturatu si ca in acésta privintia ne aflamu intr'unu provisoriu cu atatu mai siodu, cu oatu, afara din sasime, lipsescu si o lege comunala. Tooma inse impregiuarea, ca legile municipale si comunale sasesci cu scirea nóstra nu sunt nici suspinse nici delaturate prin vreo ordonantia mai nalta, ne face se intrebamu pe Kr Ztg.: se voru intreprinde estimpu in sasime si alegerea de doi ani, séu numai cele vacante?

In aceea si siedintia din 12 s'au vorbitu multe inca si despre ingrijirea de o mai mare curatenia in cetate, de abateri, de politiiei li lipsescu personalulu de ajunsu. Auditi acolo desvinuire! Preste 25 mii fl. v. a. se cheltuescu de cativa ani pe fiacare anu numai pentru „reparaturile atatoru case vechi stravechi pe care le are cetate. Vendase cateva din acele careva, ca unele nu sunt nici de o tréba, nu se cheltuesca atati bani ou multimea comisiuniloru tramise pentru tóte bagatele de cate 5—6 ori, nu numai in diferitele strate si unghiuletie, oi si pe la alodiatorele de la sate, si fia incredintiatu oricine, ca se póte face o economie anuala celu pucinu de diece mii fiorini, din care suma apoi pcti plati personalu de ajunsu.

Inse pana candu reprezentantiele comunale se voru réntregi ele pe sinesi; pe catu timpu se voru alege cá inadinsu atati „Jamäuner“, éra ómenii carii mai pricepu cate ceva si au ouragiulu de a vorbi, voru fi priviti cá nisce turburatori (Aufwiegler), cum le dise cineva mai deunadi; pre catu timpu nicairi nu este defiptu numerulu celoru carii trebue se fia de facia spre a da valóre unei hotariri, — pre atata de reforme mai de domne-ajuta nu póte fi vorb'a. Apoi totusi celoru carii stau in capulu trebiloru le este neocas, déca insii locuitorii sasi ti-o apunu curatu, ca „in dilele nemtiloru érá mai bine.“

Éca cum autonomi'a se póte omori prin autnomia.

Amu mai disu adesea, o repetimu si astadata, ca autonomi'a fara libertatea adunariloru, a vorbirii si a presei este o satira si o fanfaronata, o mintiuna cá tóte mintiunile, carea póte trage in urma'si séu despotismulu séu anarchi'a. —

Si spuneti'mi dv. ce mai sunt astadi asié numitii tati de vecini in cetatile sasesci si saso-romanesce, care sunt atributiunile lor, care sfer'a de activitate, pana in catu sunt ei datori a sta politiei locale in ajutoriu? Unde sunt tatii de vecini, candu se facu tieganiile cele mai nerusinate pe la fantani? Unde sunt ei, candu se mana vite impungace dealungulu strateloru? Asupra curatieniei a carei nepazire strinsa costa atatea vietii de omu, tatii de vecini n'au nici o inriurintia? Si candu cersitorii din alte comune se primbla dealungulu strateloru, nu'i vede nici unu tata de vecinu? Chiara pe pro-

